

GUIA METODOLÒGICA ASSEMBLEES ESCOLARS PEL CLIMA



Disponible a:
www.edu4clim.com

Projecte CNS2023-143709 finançat per:



**UNIVERSITAT
ROVIRA I VIRGILI**



Reconeixements: Aquesta guia és resultat del projecte *Les assemblees escolars pel clima per al desenvolupament de competències en sostenibilitat a Educació Secundària* (EDU4CLIM), finançat per MICIU/AEI/10.13039/501100011033 i per la Unió Europea NextGenerationEU/PRTR (CNS2023-143709).



UNIVERSITAT
ROVIRA I VIRGILI



MINISTERIO
DE CIENCIA, INNOVACIÓN
Y UNIVERSIDADES



Financiado por
la Unión Europea
NextGenerationEU



Plan de Recuperación,
Transformación y
Resiliencia



AGENCIA
ESTATAL DE
INVESTIGACIÓN

La guia metodològica per l'organització d'assemblees escolars pel clima que es presenta en aquest document és fruit del treball d'un equip multidisciplinari de professorat i investigadors/es de la Universitat Rovira i Virgili.

- **Coordinadora del projecte:** Gisela Cebrián Bernat
- **Redacció:** Gisela Cebrián Bernat, Andrea del Carmen Corres Gallardo, Cristina Pérez Garcia, Alison Cantos Egea.
- **Revisió i assessorament:** Anna Boqué Ciurana, Marta Camarero Figuerola, Mercè Junyent Pubill, Núria Monterde Miralles, Álvaro Moraleda Ruano, Jon Xavier Olano Pozo, Ana Inés Renta Davids.

ÍNDEX

1. LA NECESSITAT DE PROMOURE UNA EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE	3
2. VINCULACIÓ AMB EL MARC DE COMPETÈNCIES GREENCOMP	5
3. LES ASSEMBLEES CIUTADANES PEL CLIMA	6
4. LES ASSEMBLEES ESCOLARS PEL CLIMA	8
Objectius i abast	8
Agents d'una assemblea escolar pel clima	10
Passos clau	11
Les 3 fases de l'assemblea	12
El procés de facilitació	13
Instruments per l'aprenentatge i la deliberació	14
5. RECURSOS EDUCATIUS I ACTIVITATS PRÈVIES PREPARATÒRIES	15
6. LES ASSEMBLEES ESCOLARS PEL CLIMA D'EDUCLIMAD	20
Primera sessió: definició i concreció d'accions.....	20
Segona sessió: retorn i consens	23
Preparació d'una activitat de difusió	25
7. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	29

1 LA NECESSITAT DE PROMOURE UNA EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

L'última dècada ha estat testimoni d'un creixent reconeixement i acord polític sobre el paper de l'educació com a agent clau per transformar la societat cap a la sostenibilitat. El 2015, les Nacions Unides van adoptar els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de l'Agenda 2030. La Meta 4.7 de l'ODS4 - Educació de Qualitat, aborda específicament l'Educació per al Desenvolupament Sostenible (EDS) i els processos d'ensenyament-aprenentatge relacionats. La EDS es basa en valors de justícia, equitat, tolerància i responsabilitat, i en processos de col·laboració i diàleg, pensament crític, l'ús de metodologies innovadores i processos d'aprenentatge actiu i participatiu.



Per promoure noves formes de vida i pràctiques socials sostenibles, les persones i les comunitats han de poder involucrar-se en processos d'aprenentatge transformatiu i comunitari que promoguin la sensibilització i acció ambiental, així com l'adquisició de nous coneixements i competències en sostenibilitat. És en aquest context on la ciència ciutadana i l'aprenentatge comunitari orientats a la sostenibilitat han guanyat força en els darrers anys com a estratègies per ajudar a avançar en la investigació científica, i per augmentar el coneixement i la consciència ambiental de la ciutadania. La ciència ciutadana és un procés d'investigació col·laboratiu portat a terme per ciutadans comuns per ajudar a respondre a preguntes a les quals els científics no poden respondre sols. Per tal de mesurar el nivell d'adopció dels ODS en les comunitats locals, es precisen noves fonts d'informació no tradicionals i promoure processos que impliquin a les persones en la transformació social cap a la sostenibilitat.



La participació activa de la ciutadania i les comunitats en l'acció climàtica i la sostenibilitat ofereix oportunitats d'aprenentatge úniques per al benestar i la realització personal, i estils de vida més sostenibles. Promou la participació activa de la societat, dóna suport a la creativitat i la innovació i fomenta el canvi de comportaments a nivell individual i col·lectiu. Permet als ciutadans estar millor informats i ser més autònoms i actius a l'hora d'abordar els reptes actuals de la societat com el canvi climàtic, el desenvolupament sostenible i la protecció del medi ambient per assolir la transformació verda de la societat, l'Agenda 2030 de les Nacions Unides per al Desenvolupament Sostenible, la Llei Espanyola de Canvi Climàtic i Transició Energètica (Llei 7/2021), l'Estratègia de Descarbonització de l'Economia Espanyola, l'Estratègia per al desenvolupament sostenible de Catalunya i el Pacte Verd Europeu per a un país i un continent climàticament neutres l'any 2050.

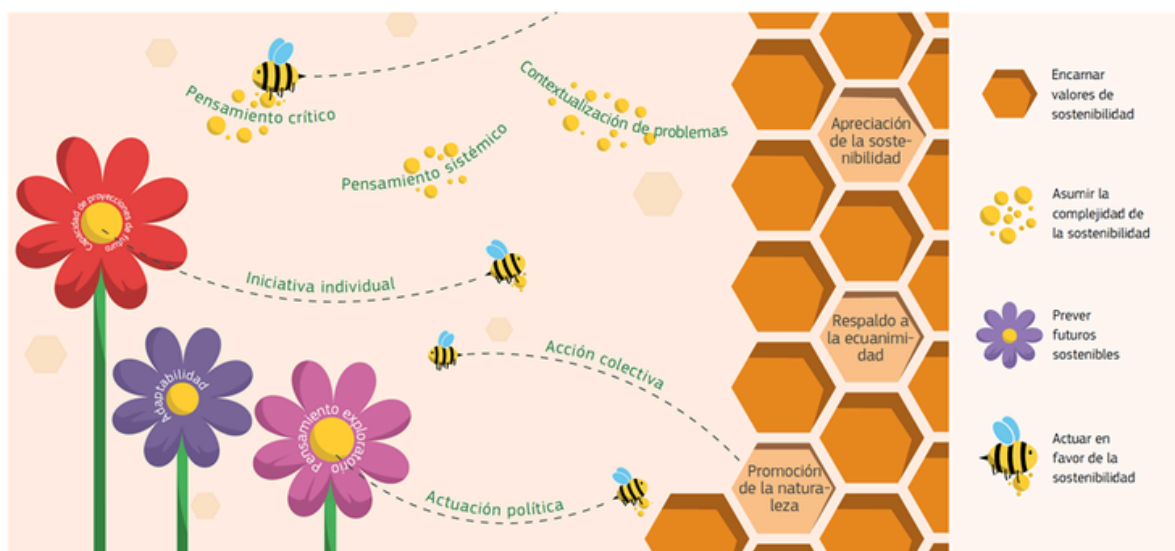
Alhora, l'evidència del potencial dels alumnes i les joves com a agents de canvi dins de les seves societats és plausible a través de l'aparició de moviments socials juvenils relacionats amb la sostenibilitat i canvi climàtic com Fridays for Future (Biasutti, 2015; Deisenrieder et al., 2020). Així, la ciència ciutadana i l'aprenentatge comunitari adquireixen força com a mitjans per ajudar a avançar en la investigació científica en sostenibilitat, així com augmentar la comprensió i la consciència del públic sobre el canvi climàtic i els reptes de la sostenibilitat, alhora que fomenten comportaments i competències de sostenibilitat entre els ciutadans (Cebrián et al., 2020; Fritz et al., 2019; Hsu et al., 2014).

El projecte EDUCLIMAD posa èmfasi en l'enfortiment de la sensibilització ambiental i l'apoderament dels joves mitjançant l'educació, reconeixent el potencial que aquests tenen per convertir-se en ambaixadors i agents de canvi per l'acció climàtica i el desenvolupament sostenible en el seu entorn compartint coneixements i experiències amb les seves famílies, les comunitats locals i responsables polítics. És en aquest context social i polític on es presenta aquesta guia metodològica per a la creació i implementació d'assemblees escolars pel clima als centres educatius.



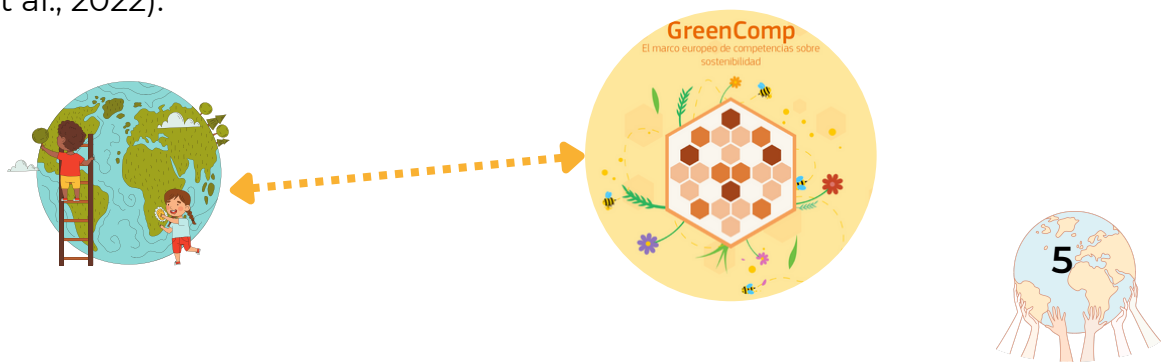
2 VINCULACIÓ AMB EL MARC DE COMPETÈNCIES GREENCOMP

La Comissió Europea va publicar l'any 2022 el GreenComp, un marc europeu d'aprenentatge permanent de les competències clau en sostenibilitat (Bianchi et al., 2022). GreenComp proposa 12 competències en sostenibilitat organitzades en 4 àrees (encarnar els valors de la sostenibilitat, assumir la complexitat de la sostenibilitat, preveure futurs sostenibles i actuar a favor de la sostenibilitat). GreenComp pretén ser un marc de referència per als estats membres i els diferents agents educatius, proporcionant una base comuna per la integració de les competències en sostenibilitat en els sistemes educatius, la revisió dels programes educatius, el disseny de programes de formació del professorat, l'autoreflexió, la formulació de polítiques, la certificació, la valoració, el seguiment i l'avaluació, i a tots els nivells educatius.



Font: extret de Bianchi et al. (2022, p. 3)

Les assemblees climàtiques escolars es plantegen com una activitat educativa innovadora, en la que es promou el desenvolupament de les competències en sostenibilitat del marc europeu GreenComp, especialment la competència d'Acció col·lectiva, que es centra en actuar pel canvi en col·laboració amb els altres i en promoure la capacitat i voluntat dels aprenents de participar en processos democràtics per co-crear conjuntament societats més sostenibles (Bianchi et al., 2022).



3 LES ASSEMBLEES CIUTADANES PEL CLIMA

Les assemblees pel clima són concebudes com a processos democràtics innovadors per aprendre, deliberar, prendre decisions informades i cercar solucions per a fer front al canvi climàtic i promoure la sostenibilitat local i regional, promovent la participació activa dels i les joves i les seves comunitats.

En els darrers anys les assemblees ciutadanes pel clima han guanyat força com a fòrums de participació ciutadana per compartir coneixements, així com identificar i debatre propostes per avançar en la resposta a l'emergència climàtica i la sostenibilitat (Stack & Griessler, 2022). Han emergit com a instruments poderosos per promoure un compromís democràtic més ampli per cercar solucions innovadores relacionades amb la sostenibilitat.

L'any 2020, França i el Regne Unit van ser pioneres en l'organització d'assemblees ciutadanes pel clima per donar veu i implicar una àmplia representació de la ciutadania en la proposta de mesures i recomanacions per fer front al canvi climàtic a escala nacional (Capstick et al., 2020; Climate Assembly UK, 2020). L'any 2021, el Govern Espanyol també ha iniciat la seva primera assemblea climàtica amb la participació de 100 ciutadans que representen la diversitat de la societat espanyola. L'assemblea ciutadana pel clima és una de les línies d'acció prioritàries de la Declaració davant l'Emergència Climàtica i Ambiental a Espanya, consagrada a la Llei de Canvi Climàtic i Transició Energètica, i obre un nou camí per reforçar la participació pública: permet compartir coneixement, identificar i debatre propostes per avançar en la resposta urgent al canvi climàtic.

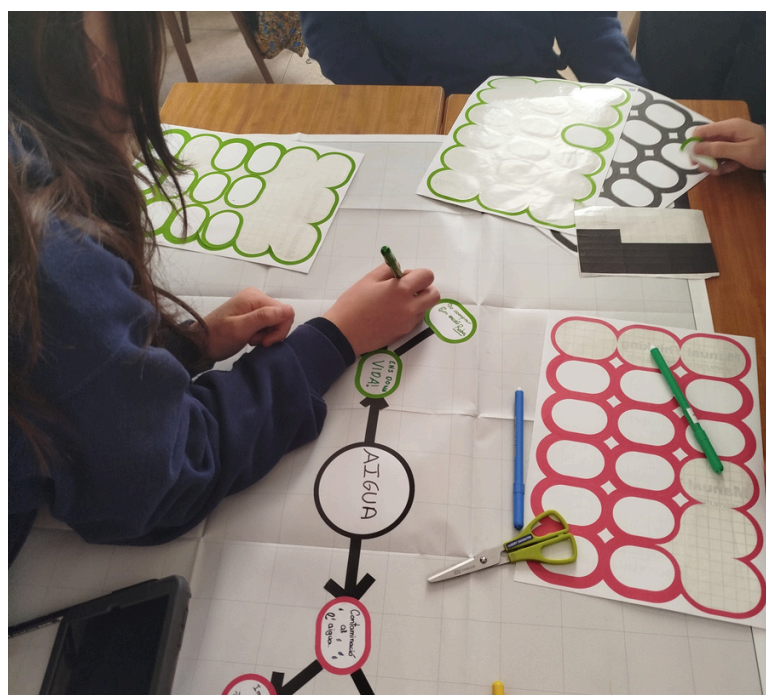
A nivell regional, entre 2023 i 2024, el Govern de la Generalitat de Catalunya ha organitzat l'Assemblea Ciutadana pel Clima, on mitjançant un procés participatiu 100 persones han deliberat sobre els diferents reptes i les polítiques de canvi climàtic a Catalunya relacionades amb les energies renovables i el model d'alimentació per al futur.

Les assemblees ciutadanes pel clima en si són una activitat novedosa. Les assemblees climàtiques que han tingut lloc fins ara han estat principalment organitzades per governs o ajuntaments.



Les assemblees ciutadanes pel clima normalment reuneixen entre 20 i 150 persones per deliberar i prendre decisions informades sobre les accions i prioritats a nivell local, regional o nacional en matèria de canvi climàtic i sostenibilitat. Els membres es seleccionen aleatòriament segons un perfil que reflecteixi la diversitat de la població. Després d'haver compartit idees i opinions entre elles i d'escoltar una sèrie d'experts i ponents externs, els participants consensuen un conjunt de recomanacions.

La guia que es presenta en aquest document pretén promoure la creació i implementació d'assemblees climàtiques en el context escolar per donar veu, empoderar i involucrar als més joves en l'acció climàtica i en la cerca de solucions cap a la sostenibilitat, reconeixent el seu rol clau en la transformació social cap a la sostenibilitat.



4 LES ASSEMBLEES ESCOLARS PEL CLIMA

OBJECTIUS I ABAST

Les assemblees escolars pel clima pretenen oferir a les comunitats educatives una major implicació i participació activa en l'aprenentatge, deliberació, presa de decisions i cerca de solucions per fer front al canvi climàtic i promoure la sostenibilitat local i regional. Els objectius principals de l'assemblea són:

- Incrementar el coneixement i la sensibilització ambiental de la comunitat educativa (estudiants, professorat, equip directiu i famílies).
- Capacitar i involucrar a la ciutadania en la consecució dels ODS i el desenvolupament de plans d'acció i recomanacions polítiques per abordar els ODS a nivell local i regional.

Les assemblees volen ser una eina participativa i de co-creació de mesures d'adaptació que ajudin a mitigar el canvi climàtic per avançar en la consecució dels ODS a nivell local i regional, i alhora augmentar la capacitat de la ciutadania, especialment la joventut, el professorat i els equips directius per afrontar els reptes que suposa el canvi climàtic i la sostenibilitat i promoure el desenvolupament de competències i el canvi de comportaments necessaris per aconseguir una transformació social positiva cap a una societat més sostenible, mitjançant la responsabilitat i l'acció col·lectiva.



Els aspectes clau d'una assemblea escolar pel clima són:



Aprenentatge sobre els temes tractats a través de presentacions d'experts, dinàmiques i exercicis dissenyats per ajudar als participants a compartir, discutir i debatre idees.



Procés de debat i deliberació; aportacions d'experts, amb oportunitats perquè els participants facin preguntes; facilitació de la discussió; votació de les recomanacions i decisions clau; i un grup assessor o de supervisió per garantir el rigor i la transparència.



Implicació més àmplia de la ciutadania, la comunitat educativa i la comunitat local. Ofereixen l'oportunitat d'explorar les opinions d'una mostra de persones més àmplia d'una manera justa i equitativa mitjançant la participació de membres de la comunitat, entitats i agents socials del territori.



Millor comprensió política sobre com les persones joves i la comunitat creu que s'hauria d'actuar per fer front al canvi climàtic i promoure la sostenibilitat local i regional.

AGENTS D'UNA ASSEMBLEA ESCOLAR PEL CLIMA

ALUMNAT

- Els i les joves participants són al centre d'aquest procés democràtic deliberatiu.
- Les persones organitzadores han de vetllar per a que totes les persones i col·lectius puguin participar de manera igualitària.



GRUP COORDINADOR/ PROMOTOR

- El grup coordinador o promotor està format per un equip de persones imparcials que dirigeixen l'assemblea.
- Pot tractar-se d'un grup de membres de l'equip docent, equip directiu o col·laboradors/es externs al centre.
- És el grup responsable de convidar experts, membres de la comunitat, representats polítics, parts interessades i facilitadors/es.

EXPERTS/ES I ALTRES PARTS INTERESADES

- Experts/es, parts interessades i agents de la comunitat poden ser convidades a l'assemblea per aportar coneixement específic sobre les temàtiques tractades.
- Les contribucions es pot fer mitjançant xerrades presencials, videoconferències, gravacions en vídeo o bé per escrit.



EQUIP FACILITADOR

- Es pot establir un equip de facilitadors que vetlli i garanteixi la deliberació dels diferents grups o equips de treball.
- Representants del propi professorat o alumnat pot assumir la figura de facilitador/a si prèviament s'estableix el funcionament i responsabilitats d'aquest rol.



PASSOS CLAU

Els passos clau a tenir en compte per al disseny i implementació d'una assemblea escolar pel clima són:



Definir els objectius i tasca de l'assemblea escolar pel clima (preguntes, temes i problemàtiques a tractar)



Establir el grup coordinador / promotor dins del centre educatiu



Convidar als experts/es, parts interessades, representats polítics i agents de la comunitat



Disseny del procés i implementació de l'assemblea.
3 FASES: aprenentatge, deliberació i presa de decisions



Redacció i elaboració de l'informe de l'assemblea i recomanacions polítiques. Difusió i comunicació de l'assemblea i els seus resultats

LES 3 FASES DE L'ASSEMBLEA

Les assemblees escolars per al clima adopten un procés de tres fases: aprenentatge, deliberació i presa de decisions, recolzades per un equip de facilitadors que guien als participants al llarg del procés per promoure la participació activa (Ferejohn, 2008; Grewin, 2018).

Fase d'aprenentatge

- Crear un entorn d'aprenentatge dinàmic fomentant el pensament crític
- Formats d'aprenentatge variats
- Intervenció de persones expertes convidades
- Materials educatius / formatius preparatoris a l'assemblea (opcional)

Fase de deliberació

- Deliberacions inclusives, equilibrades i exhaustives.
- Establir regles bàsiques, estructura i marcs clars per al debat i discussió.

Fase de presa de decisions

- Votació i priorització de les accions i recomanacions sorgides de l'assemblea.
- També es pot promoure el consens mitjançant la negociació entre els grups.

Es pot crear un fòrum online per a facilitar la participació de tota la comunitat educativa, així com ciutadans i ciutadanes que puguin estar interessades.

EL PROCÉS DE FACILITACIÓ

El procés de facilitació és fonamental per a l'èxit de les assemblees escolars pel clima, ja que ha de facilitar que els grups puguin treballar de manera cooperativa i efectiva conjuntament posant èmfasi en la participació activa i significativa de totes les persones.



Aquest rol es centra en:

- Ajudar als participants a utilitzar i posar en comú el coneixement i idees que posseeixen de manera col·lectiva
- Guiar el grup amb mètodes i processos clars (p. ex. escolta activa, qüestionament, preguntes constructives, respecte en els torns de paraula, opinions i intervencions dels altres).
- Ser neutral en relació al contingut i debat que es generi, intervenint principalment en el procés
- Ser conscient i mitigar possibles diferències en la participació entre membres del grup, promovent la participació activa i igualitària de totes les persones
- Assegurar el compliment de les directius de treball i de deliberació establertes prèviament pels membres de l'assemblea.

La facilitació és un dels aspectes més importants de qualsevol procés deliberatiu. Implica la gestió de tot el que passa durant l'assemblea dins la sala o aula, la cohesió del grup i promoure el pensament crític i l'aprenentatge compartit de manera neutral.

INSTRUMENTS PER A APRENTATGE I LA DELIBERACIÓ

A continuació es presenten alguns instruments que es poden utilitzar per promoure l'aprenentatge, comunicació i deliberació durant l'assemblea escolar pel clima (Shared Future, 2020):



Combinar estratègies formals i informals



Visites a projectes o experiències innovadores



Poesia, música i metodologies d'aprenentatge basades en l'art



Utilitzar fotografies i imatges per presentar o visualitzar preocupacions, desitjos, etc.



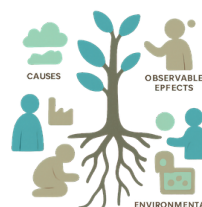
Jocs de rol, tècniques teatrals,.. per explorar diferents punts de vista i perspectives



Exercicis d'imaginació (per exemple escriure una carta, fer un dibuix, una notícia sobre com serà la ciutat o municipi sostenible al 2050)



Mapeig participatiu de les barreres i oportunitats per una resposta al canvi climàtic al barri o municipi



Metàfora arbre de problemes per identificar les arrels - causes del les problemàtiques ambientals

5 RECURSOS EDUCATIUS I ACTIVITATS PRÈVIES PREPARATÒRIES

En aquest apartat es presenten diferents recursos educatius i activitats prèvies preparatòries a les assemblees escolars pel clima, per treballar amb l'alumnat temàtiques relacionades amb el canvi climàtic, la sostenibilitat i els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS).



Nacions Unides: Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/sustainable-development-goals/>

Es presenta una explicació de cada Objectiu de Desenvolupament Sostenible, així com dades, els principals reptes i enllaços d'interès per aprofundir en cadascun.



Departament d'Educació: Educació per als Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)

<https://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/primaria/curriculum-119-2015/orientacions/educacio-objectius-desenvolupament-sostenible-ods/>

El Departament d'Educació ofereix 17 propostes didàctiques d'enfocament globalitzat per cadascun dels 17 ODS. Cada proposta va acompanyada amb un vídeo de cada ODS del programa "Objectiu 2030" del Club Super3.



Departament d'Educació i Departament d'Acció Climàtica: Recull d'Experiències i Bones Pràctiques

https://mediambient.gencat.cat/ca/05_ambits_dactuacio/educacio_i_sostenibilitat/educacio_per_a_la_sostenibilitat/suport_educatiu/

Recull de pràctiques i experiències educatives per treballar la sostenibilitat, el medi ambient i el canvi climàtic amb els alumnes.



UNESCO (2017). Educación para los Objetivos de Desarrollo Sostenible: objetivos de aprendizaje

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000252423>

Document elaborat per la UNESCO que mostra els objectius d'aprenentatge de l'educació pels ODS.

Per cada ODS es suggereixen un sèrie de temes a treballar i exemples d'enfocaments i mètodes d'aprenentatge.



Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya: Projectes XTEC

<https://xtec.gencat.cat/ca/projectes/>

<https://xtec.gencat.cat/ca/projectes/motxillabioclimatica/>

La Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya és una xarxa al servei dels docents de primària i secundària on es mostren diferents projectes educatius relacionats amb la sostenibilitat.



Xarxa d'Escoles per a la Sostenibilitat de Catalunya (XESC)

<https://escolesxesc.cat>

<https://escolesxesc.cat/bones-practiques/>

La XESC és la xarxa de xarxes de centres educatius que desenvolupen programes d'educació per a la sostenibilitat.



Projecte EMPOCLIM: Guies didàctiques ODS adreçades a Educació Secundària

<https://empoclim.cat/recursos-educatius/>

Guies didàctiques per treballar els ODS 7: Energia neta i assequible i ODS 13: Acció climàtica a l'Educació Secundària.



Fundació Vedruna Catalunya – ODS

<https://vedrunaods.cat/presentacio/>

Fundació Vedruna Catalunya presenta l'itinerari ODS.



Climate Kids Nasa

<https://climatekids.nasa.gov>

Pàgina web per a estudiants on s'explica la història del nostre planeta a través dels ulls de les missions de la NASA que estudien la Terra. Jocs, activitats, manualitats, vídeos i articles per entendre la ciència del clima.



Real time-data to work in classroom

<https://datainthe classroom.noaa.gov>

Recurs educatiu en línia on els estudiants utilitzen dades històriques i en temps real per a explorar els problemes ambientals més urgents de l'actualitat.



Recursos educatius per a l'emergència climàtica

<https://mediambient.gva.es/va/web/ceacv/recursos-educatius-per-a-l-emergencia-climatica>

Guia de materials d'educació ambiental que el Centre d'Educació Ambiental de la Comunitat Valenciana (CEACV) posa a disposició de totes aquelles persones interessades a treballar el canvi climàtic des d'una perspectiva educativa.



Infografies sobre impactes del Canvi Climàtic

https://canviclimatic.gencat.cat/ca/oficina/publicacions/infografies/infografies_impactes_canvi_climatic/index.html

L'Estratègia Catalana d'Adaptació al Canvi Climàtic (ESCACC) ha elaborat diferents infografies que mostren els principals impactes que el canvi climàtic provocarà en cada sector econòmic i sistema natural.

ACTIVITATS PREPARATÒRIES

A continuació es presenten diferents activitats preparatòries a les assemblees escolars pel clima que es poden portar a terme abans de les assemblees per promoure un treball i reflexió prèvia sobre les diferents temàtiques ambientals abordades. Es recomanen un conjunt d'activitats basades en una pedagogia activa i participativa que promouen que l'alumnat esdevingui un agent actiu en el seu propi aprenentatge.

MAPEIG PARTICIPATIU

Es proposa que l'alumnat identifique diferents zones al centre escolar que són més vulnerables al canvi climàtic, i que des del seu punt de vista necessitarien alguna acció o adaptació específica.

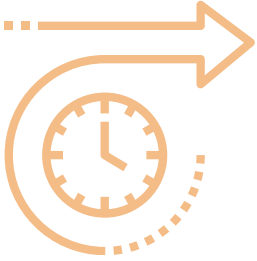


Es poden classificar per impactes com per exemple: sensació tèrmica calorosa, sensació tèrmica freda, inundacions, etc. i posteriorment proposar conjuntament diferents accions o adaptacions a portar a terme com incrementar les zones verdes, sistemes de recollida d'aigua, ventilació creuada, augment d'ombra natural i artificial, i materials que recobreixen l'edifici.

Finalment, es pot portar a terme una votació grupal sobre les zones més vulnerables, millores detectades i les propostes d'adaptació, i presentar-les a la resta de membres de la comunitat educativa.



VISUALITZAR EL FUTUR A TRAVÉS DE L'ÚS D'ARTS

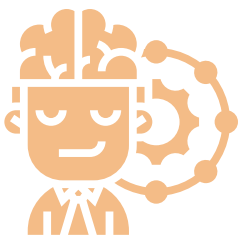


Visualitzar el futur o tècniques de visioning ofereixen noves maneres de fer explícites les problemàtiques relacionades amb el canvi climàtic a l'alumnat, preveure possibles solucions i promoure hàbits sostenibles i l'acció ambiental a nivell individual i col·lectiu.

Aquest exercici es pot realitzar a través de diferents manifestacions artístiques com ara dibuixos, pintura, dansa,... Per exemple, es pot demanar a l'alumnat que plasmi com s'imaginarien que seria el seu poble, barri o ciutat en 10 anys en un context de canvi climàtic.

Després dibuixar com els agradaria que s'adaptés al canvi climàtic en 10 anys. Es pot debatre en equips les diferències entre tots dos dibuixos, les implicacions i limitacions de les seves pròpies visions i decidir conjuntament què caldria fer al seu poble, barri o ciutat per adaptar-se al canvi climàtic.

APRENTATGE ACTIU

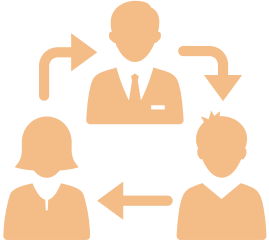


Aquest tipus de pedagogia convida a aprendre fent i generalment està orientada a aprofundir en situacions reals tot resolent algun repte o problemàtica real. Es poden compartir amb l'alumnat una sèrie d'accions que promoguin la sostenibilitat a partir de vídeos, imatges o bé convidant a algun professional de l'entorn que gestioni projectes ambientals perquè els expliqui com es pot, per exemple: reduir l'ús de plàstics a un barri, la contaminació per plàstics al mar, aprofitar l'aigua, promoure la mobilitat sostenible, intentar consumir responsablement, etc.

Es plantejarà a l'alumnat portar a terme una recerca per abordar una de les problemàtiques identificades, a partir d'una problemàtica real del centre educatiu, del barri o municipi.

JOCS DE ROL

Aquestes activitats normalment estan orientades a dilemes ambientals on l'ètica juga un paper molt important. Es podria, per exemple, plantejar un dilema ambiental com la gestió d'un parc on es vol construir un centre comercial.



En un primer moment es podria treballar en equips per a veure els pros i els contres de la construcció del centre comercial. Posteriorment, es pot promoure un debat amb diferents rols preestablerts i regles clares, com mantenir l'escolta activa parant esment dels arguments sense interrompre, mantenir el respecte cap als companys i els seus punts de vista en tot moment i promoure una argumentació lògica i fonamentada.

Se'ls pot convidar a imaginar que estan en un programa televisiu per tractar els punts a favor i en contra. Finalment, és important realitzar un tancament per a recollir les reflexions, contradiccions i emocions que aquesta activitat genera en l'alumnat.

ARBRES DE PROBLEMES

Aquesta tècnica pot ser de gran utilitat per a abordar temàtiques més complexes d'una manera gràfica. Una possibilitat és treballar-ho per equips, explicant-los que han de realitzar un arbre de problemes considerant, per exemple, quatre àmbits on es poden veure els efectes del canvi climàtic que podrien succeir al seu poble o ciutat: aigua, aire, turisme i energia o vincular-ho amb els ODS. L'arbre consisteix en l'arrel (causes), el tronc (problema) i les branques (impacte).



Per a tancar l'activitat es pot compartir el treball realitzat pels equips al grup classe, reflexionant sobre cadascun dels arbres elaborats. Per exemple, es podria relacionar aquesta activitat amb l'ODS 11 "Ciutats i comunitats sostenibles", escollint la temàtica de l'aire. Les arrels podrien incloure les emissions de gases d'efecte d'hivernacle, la contaminació de l'aire per vehicles i la crema de combustibles fòssils. El tronc podria representar la qualitat de l'aire compromesa i el canvi climàtic. Les branques podrien il·lustrar els impactes en la salut pública, la biodiversitat i la qualitat de vida.

6 LES ASSEMBLEES ESCOLARS PEL CLIMA D'EDUCLIMAD

Les assemblees escolars pel clima proposades des del projecte EDUCLIMAD es distribueixen en 3 sessions que s'organitzen per grup classe.

PRIMERA SESSIÓ: DEFINICIÓ I CONCRECIÓ D'ACCIONS

OBJECTIUS

- Participar activament i apoderar als més joves en matèria d'acció climàtica.
- Identificar conjuntament reptes i problemàtiques ambientals presents a l'entorn.
- Proposar accions per la sostenibilitat a nivell local i regional.



3 hores

S'utilitza l'eina Manual Thinking com a procediment per desenvolupar tot el potencial de les persones i els equips a través del pensament conjunt amb les mans i la creativitat. Aquesta eina facilita el treball creatiu del grup en la creació i organització d'idees per co-crear un mapa conceptual amb els reptes i problemàtiques socioambientals i accions per adreçar aquestes problemàtiques que les joves perceben com a prioritàries al seu entorn, a nivell individual, a l'institut o escola, al barri, poble o ciutat i a nivell regional.



ESTRUCTURA DE LA SESSIÓ

Es presenten els objectius de la sessió i el procés a seguir durant l'assemblea escolar pel clima, i s'inicia la primera sessió, que segueix el següent procés i metodologia:

PAS 1

CREACIÓ DE GRUPS

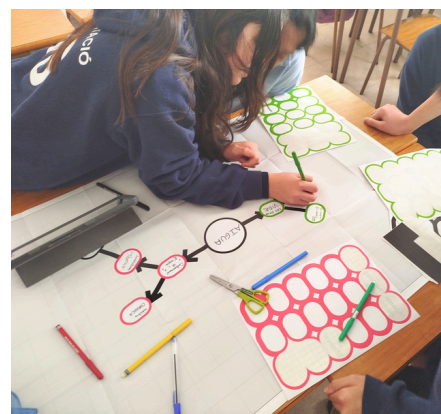
Es creen 4 subgrups de treball dins l'aula, per temàtica ambiental com per exemple: aigua, energia, turisme, aire, biodiversitat o residus.



PAS 2

PLUJA D'IDEES

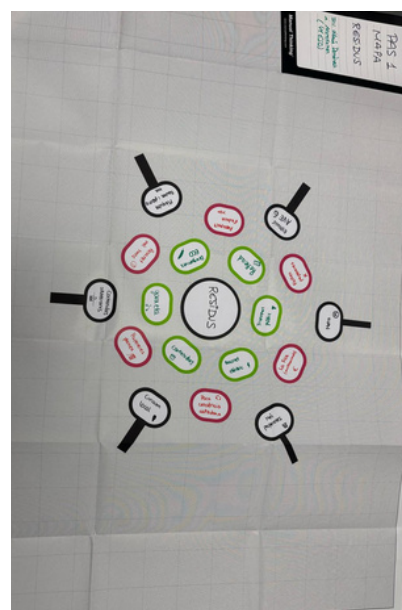
Es projecten diferents imatges a tot el grup, tant positives com negatives, relacionades amb les diferents temàtiques ambientals que els grups de treball abordaran al llarg de la sessió. Es pregunta a l'alumnat sobre què veuen a les imatges tot promovent una pluja d'idees i reflexió inicial.



PAS 3

MAPA CONCEPTUAL

Cada grup de treball elabora un mapa conceptual sobre una de les temàtiques ambientals. Es demana a l'alumnat incloure els reptes/problemàtiques socioambientals relacionades que creuen que existeixen al seu barri, municipi, comarca o província, els aspectes positius i negatius, així com les possibles oportunitats o accions per a resoldre aquestes problemàtiques a nivell individual, de l'escola, del barri o municipi.

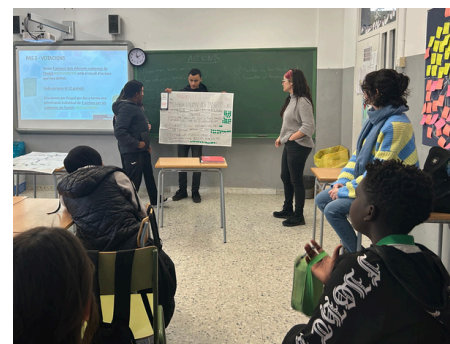
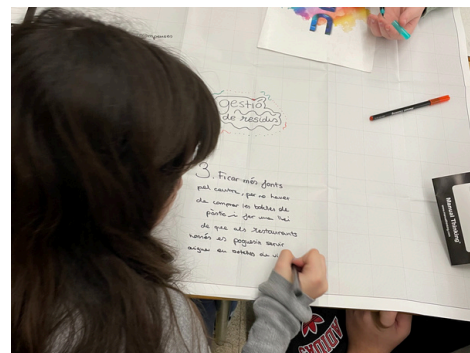


PAS 4

PROPOSTA DE 5 ACCIONS

Cada grup de treball tria i consensua 10 accions prioritàries que es podrien portar a terme per millorar les problemàtiques ambientals identificades al PAS 3.

Aquestes accions poden ser proposades a portar a terme per part de l'ajuntament del municipi, de l'escola o bé per la ciutadania en general. Poden incloure accions a nivell individual, col·lectiu, d'escola o bé a nivell municipal o regional que afectin edificis públics, enllumenat o mitjans de transport entre d'altres.

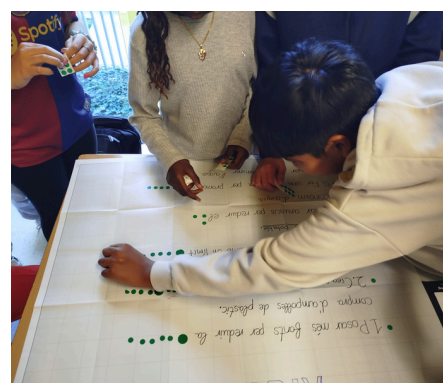


PAS 5

POSADA EN COMÚ I VOTACIÓ INDIVIDUAL

Una vegada cada grup ha elaborat el seu decàleg es realitza una posada en comú grupal, que inclou la presentació del mapa conceptual i les 10 accions que es proposen.

Cada alumne triarà i votarà les 3 accions que considerin més importants i rellevants de cadascun dels decàlegs elaborats per tots els grups.



SEGONA SESSIÓ: RETORN I CONSENS

OBJECTIUS

- Presentar les accions més votades per l'alumnat de tot el centre.
- Arribar a un consens més ampli sobre les accions més importants i prioritàries a portar a terme al municipi o a la regió.
- Concretar i contextualitzar les accions escollides identificant a quina necessitat responen i quines són les seves possibles solucions.



1 hora 30 minuts

ESTRUCTURA DE LA SESSIÓ

Prèviament a la segona sessió de retorn caldrà analitzar en conjunt i agrupar les accions de tots els decàlegs per temàtica ambiental, seleccionant les 5 més votades de cadascun. Si les assemblees es realitzen a més d'un grup classe de l'escola, caldrà realitzar un anàlisi i agrupació dels decàlegs de tots els grups.

La segona sessió de l'assemblea està orientada a reflexionar sobre les accions més votades a la primera sessió, així com a promoure un consens més ampli i la cerca d'acords a nivell de grup classe:

VOTACIÓ GRUPAL

Es presenten les accions més votades a la primera sessió per temàtica ambiental creant un espai per la reflexió, el diàleg i el debat grupal sobre la rellevància de cadascuna.

L'alumnat (tot el grup classe alhora) vota a mà alçada l'acció que consideren més important, cadascú només en pot votar una de cada temàtica ambiental.

Per a la votació s'estableixen els següents criteris:

- Que sigui factible
- Que estigui al nostre abast
- Que puguem proposar al municipi
- Que sigui més important per al municipi

PAS 1



PAS 2

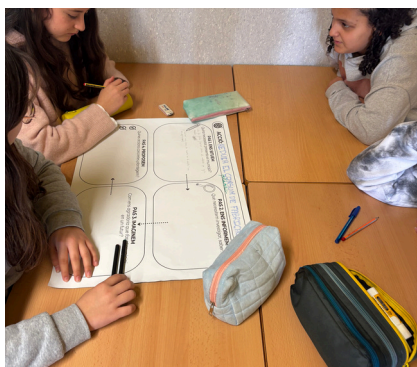
CONCRECIÓ I CONTEXTUALITZACIÓ DE LES ACCIONS

Una vegada s'ha votat i triat una acció per temàtica ambiental es divideix al grup classe en grups de treball, tants grups com el número d'accions escollides.

Cada grup de treball ha de desenvolupar i concretar una acció, que pugui ser portada a terme al municipi, reflexionant a nivell grupal i responnent a una sèrie de preguntes que s'inclouen a la taula d'acció:

- Títol de l'acció
- Quina necessitat detectem al nostre municipi o regió?
- Què necessitem saber? Investigar?
- Què podem fer al nostre municipi? Què proposem?

Posteriorment a aquesta sessió es pot portar a terme una investigació en la que l'alumnat concreti l'acció i pugui per exemple reunir-se amb tècnics municipals i responsables polítics per conèixer què s'està fent al municipi en relació a la temàtica. Es pot decidir treballar una única acció a nivell de grup classe, o bé aprofundir i treballar en grups reduïts diferents accions.



ACCIÓ:	
PAS 1. ENS SITUEM <i>Quina necessitat presenta el municipi?</i> 	PAS 2. ENS INFORMEM <i>Què necessitem investigar, saber?</i> 
.....→	
PAS 4. PROPOSEM <i>Quines accions concretes plantejem?</i>    	PAS 3. IMAGINEM <i>Com ens agradaria que fos el municipi en un futur?</i>
↓←	



PREPARACIÓ D'UNA ACTIVITAT DE DIFUSIÓ

OBJECTIUS

- Posar en comú tot allò que s'ha treballat al llarg de les diferents sessions, per fer-ho arribar i compartir-ho amb la comunitat.
- Presentar les propostes d'acció per part de l'alumnat a la resta de comunitat educativa, comunitat local, representants polítics, ciutadania i entitats del territori.



1 hora 30 minuts

ESTRUCTURA DE LA SESSIÓ

Es proposa portar a terme una activitat de difusió per tal de presentar i compartir les propostes d'acció de l'alumnat amb la resta de comunitat educativa, comunitat local, representants polítics, ciutadania i entitats del territori.

Es tracta de que l'alumnat recuperi tota la informació que ha anat treballant de manera col·lectiva, on s'hagin proposat idees diferents de canvi, accions i possibles solucions, i elaborin una campanya de difusió que pot prendre la forma d'activitat interna a nivell de centre, fira d'idees al mercat municipal setmanal o a algun lloc emblemàtic del municipi, reunió amb les famílies, etc.

L'alumnat ha de ser capaç d'organitzar-se per comissions o àmbits de 5-6 membres. S'hauran d'encarregar de seleccionar la informació que vulguin compartir, també hauran de decidir quin producte volen elaborar: des d'una infografia informativa, fins a un vídeo/curtmetratge, una revista, plafons informatius, un taller, etc.

Per elaborar correctament el projecte de difusió l'alumnat s'ha de plantejar i respondre, en una fitxa pautaada, les següents preguntes:

- **Definir els objectius:** Què es vol aconseguir amb la difusió? Els objectius han de ser realistes.
- **Pensar en els destinataris:** A qui va dirigit i adequar-ne el contingut i el format al perfil dels destinataris. Si hi ha destinataris que formen part de diferents col·lectius, es poden elaborar productes adequats als diferents nivells (alumnat, famílies, professorat, etc.).

- **Definir el producte que es vol elaborar:** Per exemple: revista electrònica, tríptics, curtmetratge, tallers, etc.
- **Definir el canal o canals que s'utilitzaran per fer-ne la difusió:** Per exemple: A través de les xarxes socials, circulars pel centre, correu electrònic del centre, fulletons, cartells, etc.
- **Determinar el material que es necessitarà:** Ordinadors, fulls, càmera (per gravar vídeos si s'escau), impressora, etc.

L'alumnat ha de ser capaç de buscar aquella informació que consideri necessària per elaborar un bon projecte de difusió, que es recollirà a la fitxa pautaada.

IDEES DE PRODUCTES FINALS

A continuació es presenten idees de productes finals que es poden elaborar per a l'activitat de difusió organitzada, tenint en compte les necessitats i el nivell educatiu de l'alumnat participant. Aquests productes poden ser físics, digitals o representacions artístiques utilitzant el cos.

PRESENTACIÓ DIGITAL



Presentació digital per explicar la temàtica de l'acció a promoure o desenvolupar al municipi, ressaltant les necessitats que hi ha al poble o ciutat, i les propostes que s'haurien de portar a terme per assolir l'objectiu escollit, destacant els beneficis que tindria per a la població.

Recursos

- Canva: <https://www.canva.com/>
- Genially: <https://genial.ly/es/>
- Power Point: <https://shre.ink/8lkW>

TRÍPTIC



Crear un tríptic informatiu sobre l'acció escollida. Per exemple, descripció de la biodiversitat i els espais naturals presents al poble o ciutat, definició de les problemàtiques ambientals existents, propostes d'activitats a portar a terme, recursos necessaris, com per exemple el foment i participació en accions de conservació, neteja,... i promoció de la biodiversitat als espais naturals.

Recursos

- Canva: <https://www.canva.com/>
- Microsoft Word o Google Docs



REPRESENTACIÓ TEATRALITZADA

Crear una petita obra de teatre o sketch que destaquï la importància de l'acció que es proposa per al medi ambient, per exemple conservar l'aigua, utilitzar energia de manera sostenible, fomentar la mobilitat o turisme sostenible, o preservar la biodiversitat.

Recursos

- Exemple: <https://shre.ink/8lkQ>

LAPBOOK



Crear un "lapbook" per incloure informació sobre l'acció escollida, així com les propostes per dur-la a terme, els beneficis ambientals i socials que tindria el poble o ciutat gràcies a aquesta acció, la importància de realitzar-la, etc. Per exemple, explicar per què protegir els espais naturals amb la col·laboració dels agents rurals, quins beneficis aportaria pel medi ambient, quin paper jugaria la ciutadania, així com quins efectes positius socioambientals tindria el poble o ciutat.

Recursos

- Paper de cartulina o cartró, tisores i cola, pintura, imatges, revistes, diaris, etc.

MAQUETA



Preparar una maqueta que simbolitzi l'acció ambiental escollida. Per exemple, en el cas de la mobilitat, representar carrils bici, camins i senders per als vianants i per a promoure l'ús de la bicicleta i caminar com a mitjans de mobilitat sostenible.

Recursos

- Cartró o fusta, pintures, pinzells, artefactes com plantes i arbres en miniatura, figures en miniatura, material reciclat, etc.

CANÇÓ, RAP O BALL



Composar una cançó o rap original i amb ganxo que transmeti missatges clau sobre l'acció mediambiental que es proposa portar a terme al municipi. Poden presentar-la en forma de vídeo musical o en viu durant l'activitat de difusió. Es pot acompanyar amb algun ball, passos o amb una coreografia.

Recursos

- Exemple de rap: <https://shre.ink/8ITW>
- Exemple cançó aigua: <https://shre.ink/8IT9>



TIKTOK O VÍDEO

Preparar un tiktok/vídeo on es mostri i expliqui la importància de realitzar l'acció mediambiental escollida, així com els beneficis pel medi ambient i la ciutadania. Per exemple: en el cas del consum i cura de l'aigua, tancar l'aixeta, recollir la brossa dels rius, etc. També, es poden donar pinzellades informatives en format nota de veu al vídeo.

Recursos

- Telèfon mòbil, TikTok (filtres, text, música de fons...)
- Adobe Premiere Rush (edició de vídeo)
- Tutorial Adobe Premiere Rush
<https://www.youtube.com/watch?v=rilxR2FwgIQ>

CÒMIC



Crear un còmic on es visualitzi una història, la qual representi l'acció que es presenta com a prioritària. Per exemple: Una historieta que destaquï els beneficis de l'energia solar, mostrant a un personatge instal·lant panells solars al sostre de la seva casa i gaudint d'una factura d'energia més baixa, destacant com aquesta forma d'energia ajuda a reduir les emissions de carboni i protegir el medi ambient.

Recursos

- Pixton (app per crear comics): <https://www-es.pixton.com>
- Canva: <https://www.canva.com/>

MURAL / PINTURA



Crear un mural o pintura per expressar missatges sobre l'acció mediambiental escollida d'una manera visual i creativa. Per exemple, en el cas que la mobilitat sostenible sigui l'acció escollida, crear una pintura que mostri diferents mitjans de transport sostenible, com a bicicletes, transport públic i caminar.

Recursos

- Cartolina o llenç en blanc o panell de fusta, pintures, pinzells, enganxines, trossos de paper amb missatges o dibuixos, etc.

DIARI



Crear un diari incloent notícies sobre les accions que es proposen, incloent-hi informació sobre situació actual o preparant un diari imaginant com serà el poble o ciutat l'any 2030 si es porta a terme l'acció proposada, quins beneficis socials i ambientals aportaria, com seria la ciutat, els espais naturals... Es poden incloure idees de projectes comunitaris, campanyes de sensibilització, activitats educatives, accions per reduir la contaminació de l'aire o de l'aigua, idees d'alternatives sostenibles, etc.

Recursos

- Diari físic: Quadern o diari, bolígrafs i retoladors, aquarel·les, adhesius, etc.
- Canva: <https://www.canva.com/>
- Diari online: WordPress / Blogger: <https://wordpress.com/es/> / <https://wordpress.com/es/>



MURAL / PINTURA

Crear un mural o pintura per expressar missatges sobre l'acció mediambiental escollida d'una manera visual i creativa. Per exemple, en el cas que la mobilitat sostenible sigui l'acció escollida, crear una pintura que mostri diferents mitjans de transport sostenible, com a bicicletes, transport públic i caminar.

Recursos

- Cartolina o llenç en blanc o panell de fusta, pintures, pinzells, enganxines, trossos de paper amb missatges o dibuixos, etc.



DIARI

Crear un diari incloent notícies sobre les accions que es proposen, incloent-hi informació sobre situació actual o preparant un diari imaginant com serà el poble o ciutat l'any 2030 si es porta a terme l'acció proposada, quins beneficis socials i ambientals aportaria, com seria la ciutat, els espais naturals... Es poden incloure idees de projectes comunitaris, campanyes de sensibilització, activitats educatives, accions per reduir la contaminació de l'aire o de l'aigua, idees d'alternatives sostenibles, etc.

Recursos

- **Diari físic:** Quadern o diari, bolígrafs i retoladors, aquarel·les, adhesius, etc.
- **Canva:** <https://www.canva.com/>
- **Diari online:** WordPress / Blogger: <https://wordpress.com/es/> / <https://wordpress.com/es/>



7

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Bianchi, G., Pisiotis, U. and Cabrera Giraldez, M. (2022). *GreenComp The European sustainability competence framework*, Punie, Y. and Bacigalupo, M. editor(s), EUR 30955 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022, ISBN 978-92-76-46485-3.
- Biasutti, M. (2015). An intensive programme on education for sustainable development: The participants' experience. *Environmental Education Research*, 21(5), 734-752.
- Capstick, S., Demski, C., Cherry, C., Verfuërth, C. and Steentjes, K. (2020). *Climate Change Citizens' Assemblies*. CAST Briefing Paper 03.
- Cebrián, G., Junyent, M. & Mulà, I. (2020). Competencies in Education for Sustainable Development: Emerging Teaching and Research Developments. *Sustainability*, 12, 579-587.
- Climate Assembly UK (2020). *The path to net zero. Climate Assembly UK. Full report*.
- Deisenrieder, V., Kubisch, S., Keller, L. & Stötter, J. (2020) Bridging the Action Gap by Democratizing Climate Change Education—The Case of k.i.d.Z.21 in the Context of Fridays for Future. *Sustainability*, 12, 1748.
- Ferejohn, J. (2008). The Citizens' Assembly Model. En M. Warren y H. Pearce (Eds.), *Designing Deliberative Democracy* (pp. 192-213). Cambridge: Cambridge University Press.
- Fritz, S., See, L., Carlson, T., et al. (2019). Citizen science and the United Nations Sustainable Development Goals. *Nature Sustainability*, 2(10), 922–930.
- Grewin, M. (2018). *Citizens' assemblies. Guide to democracy that works*. Kraków: Open Plan Foundation.
- Hsu, A., Malik, O., Johnson, L. & Esty, D. C. (2014) Development: mobilize citizens to track sustainability. *Nature*, 508, 33–35.
- Shared Future (2020). *Climate Assemblies and Juries: A people powered response to the climate emergency*.
- Stack, S., & Griessler, E. (2022). *From a "half full or half empty glass" to "definitely a success": Explorative comparison of impacts of climate assemblies in Ireland, France, Germany and Scotland*. (IHS Working Paper, 39). Wien: Institut für Höhere Studien (IHS).
- UNESCO (2017). *Education for Sustainable Development Goals. Learning Objectives*. Paris: UNESCO.